

Kmet, rokodelcec in delavec, prijatelj sole, vede in umetnosti, pospeševatelj poštenega tiska in katoliškega življenja, kratko: vsak pravi prijatelj dušnega in gmotnega napredka med Slovenci našel bo na katoliškem shodu mnogo zanimivega in koristnega.

Katoliški Slovenci, pokažimo na I. slovenskem katoliškem shodu, da smo in da vedno ostanemo zvesti sinovi svojemu Bogu in svojemu domu ter da hočemo, kakor to zahtevajo sedanje razmere, na podlagi načel naše katoliške vere, skupno in jednotno delovati za duševni in gmotni napredek svojega ljubljene naroda!

V Ljubljani, dne 18. junija 1892.

Osnovni odbor za I. katol. shod.

Cerkvene zadeve.

Jurij Matjašič, stolni prošt lavant. škofije.

(Dalje.)

Od leta 1842 do 1861 so opravljali preimeno službo učitelja krščanskega nauka na latinskih šolah Mariborskih. Kakošni da so sodnijski in vsi drugi učeni gospodje, ki nam pravico delijo, postave delajo, davke odločujeje, po šolah mladino učijo in bolnike zdravijo, to vse ni v najmanjši meri odvisno od učitelja veronauka na latinskih šolah, skoz katere vsi morajo, ki hočejo priti do viših služb; ne samo duhovniki, ampak tudi posvetni gospodje. Matjašič so pa bili uzoren učitelj in darežljiv prijatelj solske mladine, in za njimi bi bili drli dijaki, če treba, tudi v ogenj in vodo.

Ko so ljudje leta 1848 po vsej Evropi noreli in so se cerkveni in cesarski oblasti upirali, oznanjevali so Matjašič tem odličniše besedo Kristusovo: »Dajte Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega!« To je prekuenhom tako zasmrdelo, da so se začeli pred stanovanjem Matjašičevem zbirati, da bi jim po noči zagodli, lakor mijavkajoče mačke znajo in pa da bi jim okna pobili. Matjašičevi dijaki so pa o hudobnem naklepu zvedeli in so se s puškami pred hišo ljubljene učitelja postavili, da bi jih v sili branili. Dijaki so bili namreč tudi deželni bramboveci ali gardisti in so puške in meče nosili. Ko so rogovileži zagledali dijake, pripravljene se za svojega učitelja potegniti, ki so branili božje in cesarske pravice, tedaj jim je pa kar poguma zmanjkalo in hrušča je bilo konec. Rojaki, učimo se tudi od rajnega prošta Matjašiča odločevati za vero, dom, cesarja, ki so naše tri svetinje, ter jih sramotiti ne damo nikomu ne!

Leta 1858 je obhajal naš gimnazij stoletnico svojega obstanka. Tedaj so spisali Matjašič v gimnazijskem poročilu zgodovino naših latinskih šol in v svojej navdušenosti so celo prav gladko pesem o veselem godovanju zložili ter jo ravno tam objavili. O tej priložnosti pa so ustanovili tudi s pomočjo svojega tovariša, č. g. Martina Trstenjaka, podporno društvo v pomoč gimnazijskih dijakov, ki je od onega leta do sedaj razdelilo podpor blizo do dvajsti tisoč goldinarjev in ima zdaj glavnice blizo 6000 gld. Pred nekolikimi leti smo ustanovili še posebej dijaško kuhinjo, ona pa ni namenjena samo gimnazijcem, ampak tudi onim mladeničem, ki se pripravljajo za tako imeniten učiteljski stan, trdno upajoč, da bodo vsi, ki so obedovali pri mizi, pogrjnjeni od krščanske ljubezni, svoje žive dni hvaležni otroci svete matere katoliške cerkve ostali.

Profesor Matjašič so torej skrbeli za to, da mar-

ljivim dijakom ni bilo treba vsakdanjega kruha stradati. Oskrbeli so pa svojej ljubej mladini še nekaj boljsega. Ko je prišlo od vlade za to potrebno dovoljenje, začeli so s slovenskimi gojenci svojimi pridno prebirati slovenske knjige, naj bi pri učenju nemškega, latinskega in grškega jezika — ne pozabili slovenskega, katerega bodo morali rabiti, ko bodo kot duhovniki, sodniki itd. med svojimi rojaki delovali. Prijeli so pa tudi sami za pero in so dopisovali časnikom o novicah Mariborskih, posebno je zaslovel njihov spis o bitki z upornimi husarji pri Kamnici blizo Maribora leta 1848. Več drugih njihovih spisov sem naštel v »Slov. Gosp.« 1887. leta v 15. številki.

Ko so profesor Matjašič zvedeli, da bi knezsko Slovešek radi svoj prestol iz Koroškega v Maribor, v srce svoje škofije, predstavili, da jim pa veliki stroški preglavico delajo, segli so prav globoko v žep, ali bolje bo, če rečem, obrnili so ga in čisto izpraznili; vložili so, kolikor so takrat premogli, 200 goldinarjev in darovali so z veselim srcem, kar so premogli; njihova plača je bila namreč silno majhna. (Konec prih.)

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Trbovlje in okolico. (Dalje.)

Po tajnikovem poročilu podeli vlč. g. prvomestnik besedo g. Drag. Hribarju. Le-ta dokazuje, kako potrebno je, da se otroci v šoli učijo posameznih potrebnih predmetov v maternem jeziku, sedanja nemškutarska šola vzgojuje pa zgolj bedake. Osem let trgajo obleko po šolskih klopéh pa se ne naučijo zadostno ne brati, ne računati, za poduk v krščanskem nauku, kateri je ključ, da se reši z njim pereče današnje socijalno vprašanje, pa se sedanja liberalna šola itak ne zmeni.

Kaj pa se naj poreče še o pravopisu? Pravopis je takosen, kakoršno govorjenje; prava godlja. Ena beseda je nemška, druga slovenska, tretja nemška, slovenski prikrojena n. pr. »tega erstega«, »cvajtega«, »sterce-smo jedli«, »stercfabrika«, moram »hunte fülati«, »hacingo« napraviti, »zahacati«, »fasati« v tem cvajten berkhauzi je za aufbetarco pri purših« itd. Slovenci nismo zoper to, da bi se otroci učili nemški, pač pa hočemo, da bi se to godilo pametno začeni se le v četrtem šolskem letu; vselej pa edino le na podlagi maternega jezika. Kako pa se godi sedaj? Že v prvem šolskem letu, ko se marsikateri otrok ne more razločno ponoviti slovenske besede začne se mu blažena nemščina vbijati v glavo. Nemške pesmice se morajo učiti. V drugem šolskem letu se poduk v nemščini se bolj razširi. V tretjem šolskem letu pa — ostrmi — že nemški molijo. Odkod pa tolika gorečnost nekaterih učiteljev in učiteljic v poučevanju nemščine? Edino le od tod, da bi se prikupili — svojemu božanstvu — šolskemu nadzorniku, da bi jih ta pohvalil zaradi izvrstnega napredka v nemščini; drugi predmeti so mu pleva, ter jim svoječasno priskrbel častno in mastno mesto. Zakaj, kakor so otroci v nemščini podkovani, to je dandanašnji žal merilo za sposobnost in jakost učitelja.

Kaj pa je z otroci, katerim se tolika vnebovpijoča krivica godi, o tem imajo dotične učiteljske moči široko vest, nadzornik pa nobene. Tudi ugovor, da brez znanja nemščine ne more slovenski mladenič pri vojaki napredovati, je piškav. Ako bi edino znanje nemškega jezika človeka tako spremenilo, tako premetenega, bistrega storilo, da bi bil sposoben za podčastnika, korporala ali vodja ali celo narednika, tedaj bi vsak nemški vojak moral postati kaka »šarša«. Toda za napredek pri vojaki ni potrebno toliko nemščine, pač pa zdravi, prebrisani možgani, s temi pa se, kakor skušnja uč, ne more vsak Nemec pobahati. Pač pa so slovenski dečki, kolikor še jih liberalna nemščutarska šola ni pokvarila, tako

bistre glave, da se v nekoliko mesecih zadostno priučé potrebnim vojaškim vedam, ako jim je vežbalni korporeal le toliko na roko, da jim nemško komando posloveni. Zahtevajte toraj stariši, da se vaši otroci v šoli, katero morate vi vzdrževati, vi plačevati z denarji, ki jih s krvavimi žulji zaslužite, bodi-si na polji ali v rudokopih, da se vaši otroci, vaš največi in najdražji zaklad in vaša podpora v starosti, v tej šoli v maternem jeziku naučé dobro brati, pisati, računati in pa krščanskega nauka. To zahtevati, imate ne le pravico, ampak tudi sveto dolžnost. Ne dajte se od volkov v ovéjih oblačilih preslepiti, da je neobhodno potrebno za vsakega človeka znanje več jezikov. Naši nasprotniki tega sami ne verujejo, ker drugače bi se Nemci v svojih ljudskih solah, če tudi ne slovenski, vsaj francoski ali angleški učili, kar pa nikjer ne najdemo. Ako bo kateri Slovenec nemščino potreboval, bode se je kmalo naučil tako, da bo v govorjenji in pisavi storil manj pogreškov, ko nemški dijak šeste šole, kakor iz lastnega prepričanja vemo. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Društvo „Kmetovalec“ v Gotovljah.

(Konec.)

Prepričani smo torej, kdo da so naši prijatelji. Mar oni, ki nas kličejo v blaženi rajh ter se nam delajo veliki prijatelji? — O nikakor ne, njim pač ni za napredek našega ljudstva, ampak da ostanemo sužnji in hlapeci na svojih lastnih tleh. Društvo »Kmetovalec« včakalo je že svoj sedmi občni zbor, a nikdar nisem se imel časti videti ali slišati vsaj enega onih, ki se delajo po zunanjem za naše velike prijatelje, vemo pa tudi, kaj da v srcu nosijo in kako da se zanimajo za naš napredek. Ogibljimo se toraj prijateljev nemčurjev, a oklenimo se nasproti naših pravih domoljubnih prijateljev, ti so pripravljene podpirati nas vsaki čas z dobrimi sveti, podukom in z denarno podporo. Domoljubni slovenski prijatelji, ti so v moči storiti kaj za napredek ljudstva in čast domovine, zakaj vsakega izobraženega človeka je sveta dolžnost nižje podučevati. Kličem toraj zopet in zopet: snujmo društva, kajti sloga pravo moč rodi.

Toda žadosti. Pojdiva raje, dragi čitatelj, nazaj na zborovanje društva »Kmetovalec« in razveseljujva se tudi midva z veselimi pevci, ker ti so nas prav izvrstno zabavali. Oglasil se je večkrat namreč sloveč Celjski čveterospev, nastopil zopet že omenjeni vrli Braslovški moški zbor, a tudi domači mešani zbor ni zaostal, pel je namreč prav mило doneče krasne pesmi: »Pogovor z domom« in »Večerno«.

Ko ob 1/2 9. uri zvečer zaključí društveni predsednik zborovanje z napitnico in trikratnim gromovitim živio-kličem do Njih veličanstva presvitlega cesarja, najvišega postavodajalca, v katerem imenu se zbiramo, zapoje vsi pevci cesarsko himno. Vsem prijateljem kmetijstva in naroda kličem pa že danes k obilni udeležbi k VIII. občnemu zboru našega edinega društva »Kmetovalec«. Na svidenje. D. Antloga, tajnik.

Sejmovi. Dne 24. junija v Konjicah, v Podsredi, v Št. Lenartu v slov. gor., v Ribnici na Pohorji, v Črmožisah in v Laškem trgu. Dne 27. junija v Jurklostru, v Št. Lovrencu na Dravskem polju in v Cmureku. Dne 30. junija v Gomilici, v Zrečah, v Reichenburgu, v Sopotah, v Trnovicah, in na Spodnji Polskavi.

Dopisi.

Iz Maribora. Krepkemu in možatemu vabilu k I. slov. kat. shodu v Ljubljani, na prvi strani tega lista stoječemu, naj še mi na tem mestu v isti zadevi dodamo drugo, stajarske Slovence posebej zadevajoče vabilo in ob enem pojasnilo. Po želji osnovalnega odbora za I. slov. kat. shod v Ljubljani sta zbrala spodaj podpisana tudi za stajarske Slovence pripravljen odbor s sedežem v Mariboru, naj bi na pomoč bil Ljubljanskemu odboru pri njegovih pripravah za občni shod. V odbor sta poklicala veljavne može raznih stanov po raznih krajih Lavantinske vladikovine, naj bi tako vsi stajarski Slovenci, kateri se želijo shoda vdeležiti, priliko imeli, pri njih poizvedeti vse v tej zadevi potrebno in jim tudi naznaniti kakoršne koli posebne želje in predloge zastran shoda. Podpisana objavita radostno in ponosno, da so vsi in prav vsi v odbor povabljeni možje drage volje vabilo vsprejeli in shod navdušeno pozdravili. Njih imena po vrsti so: Dr. G. Ipavie, zdravnik pri Sv. Juriju na juž. žel. in župan; dr. Fr. Jurtela, odvetnik v Šmariji, dež. glavarja namestnik; Jak. Kovachič, učitelj pri Sv. Trojici v slov. gor.; Fr. Lipovšek, kmet v Celjski okolici; dr. Iv. Lipold, župnik in deželni poslanec; Al. Mikl, trgovec v Ormožu; dr. Iv. Mlakar, profesor bogoslovja in ravnatelj kn. šk. semenišča; Fr. Ogradi, inf. opat Celjski; Iv. Pahernik, veletržec v Vuhredu; Fr. Robič, c. kr. profesor, drž. poslanec; dr. Jož. Sernee, odvetnik v Celji in dež. poslanec; Iv. Skuhala, dekan Ljutomerski; Mat. Slavič, kmet na Murskem polju; Kon. Vasič, c. kr. ministerski svetovalec in grajščak; Al. Velebil, kmet pri Sv. Petru pri Mariboru; Fr. Urbas, kmet na Dravskem polju; Jož. Zalokar, kmet na Blanci v fari Sevniski. — Ta odbor bode obhajal bodoči ponedeljek, dne 27. junija ob 10. uri predpoldne sejo v dvoru stolnega kapitola Mariborskega, da z ozirom na naše posebne razmere v razgovor vzame po Ljubljanskem odboru mu poslana načrta predmetov, za razprave občnega shoda odločenih. K tej seji vse velecenjene odbornike, kateri niso zadržani, vljudno vabita

Fr. Kosar, prelat. Dr. Ivan Križanič, kanonik.

Od Sv. Križa pri Mariboru. (Volitve) v občinski odbor so se izvršile pri nas, ali žal, da ne posebno srečno. Zakaj ne srečno, o tem nečemo govoriti danes. Vsak iskren domoljub si jih želi drugače. Vendar se še dá popraviti mnogo, ako imajo odborniki kaj ljubezni do premile svoje domovine. Lehko se še opere madež, ki je skrunil doslej našo občino. Vi odborniki imate še priliko postaviti Križansko župnijo v lep izgled drugim srenjam. To pa storite, če ne volite zopet dosedanjega župana, ki je uradoval samo nemški, da bi se prikupil gospódi, ki ne zna našega jezika in se ga neče učiti. Nam je sicer, ki živimo bližje meje, nemščina včasih koristna; na pr. na sejnih, ali doma je ne potrebujemo. Čemu bi torej nemškutaril župan? To je sramotno. Tem bolj nas je tega sram, ker so se sosedi naši na Slemenu otresli nemškutarskega jarma in si izvolili narodnega predstojnika, vrlega Urbasa. Saj se nahajajo med vami možje, o katerih upamo, da ne bodo pljuvali v svojo skledo. To so: Korošec, Minklič, Šikar, Vrabelj, Pešan, Hajnč, Špesar, Prtlak. Če ste jedini in složni, izvolite zelo lahko izmed sebe župana, ki je značajen, neomahljiv Slovenec in ki zna sam dobro pisati slovenski! To bode vam na čast in vsem Križančanom. S tem pa si tudi občina prihrani mnogo stroškov, katere ji prizadeva sedaj po nepotrebnem nemškutarski pisar. Domovina bo pa rekla: glejte, to so možje poštenjaki, ki vedó ceniti rojstveno svojo zemljo in ki se sramujejo človeka, kateremu je nemščina ljubša, kakor mate-